

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת ויקרא

להצליח להחזיר לה' אהבה

למה להביא כל יום קרבן אשם? איך אפשר להחזיר לה' אהבה?
ואיך זה קשור לחומרות של פסח?

נדבה או חובה?

בפרשתנו אנו מתחילים ללמוד את תורת הקרבנות. במשך הפרשה אנו פוגשים סוגים שונים של קרבנות: עולה, חטאת, שלמים ואשם. כדי שנוכל להבין את תוכנם הפנימי, ננסה להתבונן בהבדלים שביניהם, בעיקר מתוך התבוננות פנימית ביחס שבין חובה לנדבה.

הראשון הוא קרבן עולה, המגיע כנדבה. אין חובה על האדם להביאו, אלא אם האדם רוצה הוא מתנדב להקריבו. יחד עם זאת, חז"ל מלמדים שקרבן עולה מכפר על ביטול מצוות עשה. לעומתו ניצב קרבן החטאת, שהוא חובה גמורה. אדם שעבר עבירה בשוגג מחויב להביא חטאת כדי שתכפר על המעשה שעשה.

קרבן השלמים מהווה מעין שילוב בין השניים. מצד אחד, ישנם מקרים בהם חובה להביאו (כמו קרבן תודה), אך מצד שני, חובה זו אינה נובעת מחטא אלא מהכרת הטוב על החסד שה' הרעיף על האדם. בכך הוא נע על הציר שבין נדבה לחובה.

לבסוף מגיע קרבן האשם, שהוא ייחודי במינו. קרבן זה (אשם תלוי) מובא במצב של ספק – כשאדם אינו בטוח אם עבר איסור או לא. כאן מתעוררת השאלה: האם הוא דומה יותר לנדבה או לחובה? לולי שהתורה הייתה מצווה, היינו חושבים שאין חובה על האדם להקריב אם אין לו ודאות שאכן חטא; אך התורה מחייבת את האדם לנהוג כאילו הוא אכן אשם, ולהביא קרבן על הספק. יש כאן שילוב של חובה ונדבה: התורה מחייבת את האדם 'להתנדב' ולהודות באשמתו גם במקום של ספק.

זכר או נקבה?

זווית נוספת להבנת היחסים שבין הקורבנות היא בחינת מין הבהמה המוקרבת – האם היא זכר או נקבה. קרבן עולה, שכולו נדבה ורצון חופשי, מגיע ממין זכר. לעומת זאת, קרבן חטאת, המבטא חובה גמורה על חטא ודאי, מגיע ממין נקבה.

קרבן השלמים, שמהווה כאמור שילוב בין חובה לנדבה, יכול להגיע הן ממין זכר והן ממין נקבה. והנה, כאן מגיעה ההפתעה הגדולה בקרבן אשם: אף על פי שהוא מובא על חטא, הוא מגיע דווקא ממין זכר – בדומה לקרבן העולה.

אני אשם!

הסיבה לכך נעוצה בממד הנדבה המיוחד שיש באשם. אמנם התורה מחייבת להביא את הקרבן על הספק, אך בעומק הדברים היא מחייבת את האדם 'להתנדב' בנפשו ולומר: 'אני אשם'.

על הממד של הנדבה בקרבן אשם, ניתן ללמוד ממחלוקת מעניינת בגמרא בשאלה האם אדם רשאי להביא קרבן אשם תלוי בכל עת שירצה, גם ללא ספק ממשי שעבר עבירה. הגמרא מספרת על התנא בבא בן בוטא, שהיה חסיד גדול ונהג להתנדב ולהביא קרבן אשם בכל יום ויום. לפי שיטתו של רבי אליעזר, קרבן כזה נקרא 'אשם חסידים'.

וכך מובא בגמרא (מסכת כריתות כה, א):

'רבי אליעזר אומר: מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום ובכל עת שירצה, והוא היה נקרא אשם חסידים. אמרו עליו על בבא בן בוטא שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום, חוץ מאחר יום הכיפורים יום אחד. אמר: המעון הזה! אילו היו מניחין לי הייתי מביא, אלא אומרים לי המתן עד שתכנס לבית הספק. וחכמים אומרים: אין מביאין אשם תלוי אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת'."

אך עלינו להבין: מהי המעלה הגדולה בהבאת קרבן אשם בכל יום? מהו הרעיון הפנימי שמסתתר מאחורי הקרבן הזה, שגורם לבבא בן בוטא לרצות להתנדב ולהקריב אותו שוב ושוב?

אהבה של מתנת חינוך

התשובה היא שקרבן אשם מבסס קשר מיוחד בינינו לבין הקדוש ברוך הוא, שלא קיים בקרבנות האחרים.

כאשר אדם מביא קרבן עולה כנדבה, הוא מבטא מערכת יחסים של אהבה הדדית – ה' אוהב אותי ואני משיב לו אהבה בחזרה. גם בקרבן שלמים, האדם מבקש להכיר טובה על החסדים שקיבל ולהשיב אהבה לבוראו. אפילו בקרבן חטאת המבנה ברור: האדם לא היה בסדר, הוא חטא, וכעת הוא מבקש לפרוע את חובו כדי להחזיר את היחסים למסלולם התקין.

אולם בקרבן אשם, המובא על הספק, מתגלה רובד אחר לגמרי של קשר. כאשר אדם מביא קרבן עולה, הוא במידה מסוימת חש שהוא עומד בשווה ביחס לקב"ה: כשם שה' אוהב אותו, כך הוא אוהב את ה'. אך בקרבן אשם, האדם חש שהוא לא עומד בשווה עם הקב"ה, אלא ה' באמת אוהב אותו ואילו הוא לא מסוגל להחזיר אהבה, אלא הוא מלא באשמה. ממילא, הוא מבסס את הקשר עם ה' על אהבה שמגיעה במתנת חינוך.

כדי להעמיק יותר, ניתן לשאול שאלה כזו: אם בבא בן בוטא רוצה להתנדב לה' ולהקריב לו קרבן, מדוע הוא לא מביא קרבן עולה, שהוא בפשטות קרבן של נדבה? אלא שבבא בן בוטא מרגיש שהוא לא מסוגל להביא לה' קרבן עולה. כל הזמן מנקר בתוכו הספק, האם אני באמת ראוי לעמוד לפני ה' בתור מי שמחזיר לו אהבה? או שמא אני חוטא ואשם ואינני מסוגל בכלל להשיב לו אהבה?

כאשר האדם מביא קרבן עולה, ורוצה להחזיר אהבה לה', יכולה להיווצר תחושה שהאהבה של ה' מגיעה מתוך אינטרס ח"ו. כביכול ה' זקוק לקשר איתי, לאהבה שאני מחזיר לו, ולכן הוא מרעיף עלי אהבה. אך כאשר האדם מביא קרבן אשם הוא מבטא שהוא לא מסוגל באמת להשיב אהבה לה', אלא הוא חוטא ואשם, וממילא הוא מצליח לשים לב לכך שהאהבה של ה' אליו היא במתנת חינוך גמורה.

האדם ניגש אל הקדוש ברוך הוא ואומר לו: קודם כל, 'אני אשם'. אני מכיר בכך שמצידי, איני מסוגל להשיב לך אהבה על אהבתך אלי. בהודאה הזו, האדם מסיר מעצמו את התחושה שאהבה שה' אוהב אותו 'משתלמת' לו והוא מבסס בתוכו את ההכרה שה' אוהב אותו במתנת חינוך.

מתכוננים לפסח

מהיסוד הזה אנו עוברים אל חג הפסח הקרב ובא. גם בהכנות לפסח אנו מוצאים את אותה 'התנדבות' של עם ישראל לקבל על עצמם את מלוא האשמה, וכל זאת כדי להעמיק את הקשר עם הקדוש ברוך הוא.

הדבר בולט במיוחד באיסור חמץ. על פי התורה, ברגע שיהודי מבטל את החמץ שברשותו בליבו, הוא כבר אינו עובר על איסור 'בל יראה' ו'בל ימצא' ויכול להיות רגוע. אך כל מי שמכיר בית יהודי בתקופה זו יודע שהוא רחוק מלהיות רגוע. עם ישראל בוחר 'להתנדב' ולהחמיר על עצמו, מתוך תחושה אשמה גדולה על כל פירור חמץ שנותר.

ואכן, ברוך ה', בכל בית ובכל קהילה מתווספות חומרות על גבי חומרות. התחושה הזו, ש'אני לא בסדר' וש'עוד לא יצאתי ידי חובה', היא ההכנה הפנימית הטובה ביותר לגילוי של האהבה הגדולה של ליל הסדר. כדי להיות כלים ראויים לגילוי האהבה של חג הפסח, אנו מסירים מעצמנו את התחושה ש'משתלם' לאהוב אותנו, ואנו מתנדבים לקבל עלינו את כל האשמה, כדי שנהיה מוכנים לכך שכאשר הקב"ה ישפיע עלינו את אהבתו בליל הסדר, נדע שהאהבה הזו מגיעה אלינו במתנת חינם גמורה.

שבת שלום!

בית המדרש 'עוד יוסף חי'

